

Un nou fenomen literari

La calvinista que va seduir Barack Obama

*Marilynne Robinson culmina
la seva trilogia de l'Oest Mitjà*

XAVI AYÉN
Barcelona

Un dia a la casa que l'escriptora Marilynne Robinson (Sandpoint, 1943) té en un turó d'Iowa va sonar el telèfon. Era una secretària de veu suau. "Bona tarda. Li truco per dir-li que el president Obama és un admirador de les seves novel·les i que se sentiria molt honorat si acceptés sopar amb ell i la seva família a la Casa Blanca". Aquell sopar va ser estimulant i, poc després, va rebre un correu de la mateixa secretària perquè acceptés ser entrevistada davant el públic per "Mr. President", cosa que va passar després a Des Moines el 14 de setembre passat. El president dels Estats Units fent de periodista literari davant la seva autora favorita! Qui ho supera, això?

La senyora Robinson té 71 anys, no ha inspirat cap cançó però ha escrit quatre novel·les, només quatre, perquè "només publico quan n'estic molt convençuda". És professora al mític taller literari de la Universitat d'Iowa -on van ensenyar al seu dia John Cheever, Philip Roth o

James Salter- i es jubila el semestre que ve. Si deixem a part la seva primera novel·la, *Housekeeping* (1980) -que arribarà aquest Sant Jordi-, les altres formen una trilogia de l'Oest Mitjà: *Gilead* (2004), *En casa* (2008) i *Lila* (2014), editades per Galaxia Gutenberg i l'última també per Edicions de 1984. S'ambienten en una petita ciutat imaginària -Gilead- i comparteixen els personatges, de manera que els protagonistes d'un llibre passen a ser secundaris en l'altre, i a la inversa. El primer lliurament se situa el 1956 i està protagonitzat pel reverend John Ames, de 77 anys i malalt terminal, que s'adreça al seu fill de 7 anys, al qual no veurà créixer, per explicar-li unes quantes coses sobre la vida. La segona, *En casa*, se centra en un altre reverend, Robert Boughton, que assisteix commogut a la tornada a casa, després de vint anys d'absència, del seu fill pròdig, Jack, convertit en un delinqüent. La tercera, *Lila*, ressegueix la vida d'una jove que, després d'una vida salvatge, d'indigent, rebent tots els cops de la Gran Depressió, s'acaba casant amb el vell pastor Ames i li acaba donant un fill, que és el nano de set anys del primer llibre. El tema és el

Una conversa

Barack Obama. Un dels meus personatges de ficció preferits és el pastor John Ames, un paio cortès i elegant que és una mica confús per la manera com ha de reconciliar la seva fe amb totes les tasques que ha d'afrontar la seva família. Em vaig enamorar d'aquest personatge i del llibre, i per això et vaig convidar a sopar (...)

Marilynne Robinson. Els meus pares no estaven especialment ficats en el món dels llibres. Una cosa molt alliberadora és que mentre jo visqués una vida honesta, ells haurien estat feliços. No em van pressionar gens (...)

B.O. Aquesta actitud que van tenir d'inculcar-te els valors casolans de treballar fort, l'honestat i la humilitat m'és familiar, em recorda els meus avis i la meua mare, i és part de la connexió que tinc amb els teus llibres. És una cosa estranya en la cultura popular d'avui, que té a veure amb la fama, el soroll i la presumpció (...). Aquests valors de què et parlo els trobo més en les petites ciutats (...)

M.R. Una de les coses que passen és que la majoria dels nord-americans es pensen que, de qualsevol tema, si pensen el pitjor... això és el veritable.



Marilynne Robinson fotografiada ahir a la seu de la seva editorial a Barcelona



#tuitsdecultura

La confiança es la materia prima de una comunidad.

@vverdumacia
Vicente Verdú Escriptor i periodista

«El fenómeno editorial del año». Con el que acabo de leer en la publicidad de una revista vamos por el vigésimo fenómeno editorial del año.

@BelenBermejo
Belén Bermejo Editora i filòloga



Una idea no es un objeto circunscrito, sino una trayectoria, una secuencia de pasos, una composición de materiales distintos.

@AleBaricco
Alessandro Baricco Escriptor i periodista

Feliz de escuchar y compartir vida y teatro con la Espert. Gracias @teatroabada @rociogarcia4 y to@s los que vinisteis!

@Barbara_Lennie
Barbara Lennie Actriu

sentit de la vida, desglossat en molts subtemes: la vivència religiosa, els vincles familiars, la pobresa, el destí, la redempció...

La religiositat –molt present en el primer títol, no tant en el tercer– s’hi expressa d’una manera natural. “Exageren els que diuen que escric amb la Bíblia al costat. La consciència del personatge d’Ames està formatada, configurada segons la tradició religiosa, predeterminada, no té cap altra natura humana, totes les dades que rep del món estan mitjançades pels recursos que la religió dona a la gent, tot passa per aquest tamís i m’interessava mostrar com és aquesta perspectiva”. Que ningú no n’espera beateria: els seus sacerdots són pares de família, s’enfronten als mateixos problemes que qualsevol veí i, com passa en les bones novel·les, hi ha moltes preguntes i no són mai respostes.

A la biblioteca de ficció del sacerdot hi ha llibres que es corresponen amb influències admeses per l’autora –com Mark Twain– i és difícil no pensar en John Steinbeck en veure la Lila vagant pels camins d’un país empobrit on la feina física és molt important. “També escric sobre aquesta gent senzilla que divideix la seva vida segons les estacions i les collites”, afirma.

Resulta difícil imaginar-se un personatge més desvalgut que la Lila. “Em vaig inspirar en l’Edgar d’*El rei Lear*, que fugí al bosc i es converteix en un rodamón assilvestrat que arriben a confondre amb un ós”.

En Jack, fill d’un dels reverends, “planteja el tema del que ens està predestinat, és un bon paio, i el que li passa, el seu comportament, és tan dolorós per a ell com per al seu pare. Es pregunta per què no és capaç d’escapar-se”.

L’amistat que s’estableix entre els dos pastors és un altre eix de la trilogia, encara que hi ha detalls que al profà se li escapen: “Ames és congregacionista i Boughton és presbiterià. Són línies molt properes, però el presbiterianisme és més estricte. El congregacionisme no parla de jerarquia, és una tradició més democràtica, i això fa diferents les seves posicions davant la vida”. La comunitat –la parròquia– és vista com un espai en què s’intercomuniquen les generacions. “Sense això, els vells no es parlarien amb els joves, viurien en mons paral·lels”.

ELS FAVORITS D’ALTRES PRESIDENTS

ARTUR MAS



A. de Saint-Exupéry
El Petit Príncep és un dels llibres preferits de Mas

MARIANO RAJOY



Jesús Sánchez Adalid
Sacerdot i autor de novel·la històrica molt premiat

DAVID CAMERON



Dos britànics
Robert Graves i Graham Greene, lectures favorites

ANGELA MERKEL



Fiódor Dostoievski
El clàssic rus és la lectura favorita de Merkel

MATEO RENZI



Sheryl Sandberg
Executiva de Facebook, autora de *Lean in*

VLADÍMIR PUTIN



Omar Khayyam
Matemàtic i poeta persa del XII, autor del *Rubaiat*

XI JINPING



Lev Tolstoi
Sol citar *Guerra i pau* com la seva obra favorita

PRANAB MUKHERJEE



Rabindranath Tagore
El president indi cita aquest clàssic universal

L’ANÈCDOTA

El president dels EUA la va convidar a sopar i li va demanar que es deixés entrevistar

RELIGIOSITAT

“Mostro com veu el món un personatge format per preceptes religiosos”

DEMOCRÀCIA I BONA FE

“És un sistema basat en l’optimisme: creure que la gent pren les decisions correctes”

Són tres novel·les sensorials en què se sent l’aigua dels rierols, es noten les sacsejades del vent i s’olora la llet acabada de muntir. “Miro de transmetre quin és el tacte del món”, explica ella.

Lila també es pot llegir com una història d’amor, que semblaria en principi perversa –un vell sacerdot i una jove vagabunda– però que en realitat és pura i cristal·lina. “Procedeixen d’experiències de vida molt diferents, però hi ha un desig fort d’intel·ligibilitat mútua, de trobar una manera de comprendre’s, i per a cadascú suposa una expansió extraordinària, molt enriquidora”.

Les relacions familiars s’aborden d’una manera poc usual, ja que “hi ha moltes novel·les sobre els conflictes dels fills amb les mares, però se sol passar per alt l’experiència de l’home, el seu anheli d’entendre i cuidar els fills”

Robinson també té la seva faceta

d’escriptora de no-ficció, cosa que li va valer un plet a finals dels anys vuitanta per part de Greenpeace, organització que acusava de ser còmplice de la falta d’informació sobre unes fugues de plutoni al Regne Unit “per no incomodar alguns dels seus donants”.

També ha escrit fa poc sobre “la por com a instrument polític”. Després dels atemptats de París, admet que “la por és inevitable, però que això no significa que estigui justificada. Als Estats Units en sabem molt, d’això, i la por sempre fa que la gent prengui decisions molt errònies. La pregunta correcta a fer-se és: com volem viure d’aquí deu o quinze anys?”. Per ella, “la democràcia és un sistema que es basa en l’optimisme: creure que la gent prendrà les decisions correctes. La bona fe és bàsica. I no és una cosa fàcil de defensar, requereix molta valentia”.

El que s’ha d’escriure

ANÀLISI

Jenn Díaz



La veig entrar al CCCB, alta, senyorial, amb una cabellera llarga, envoltada de tres persones, i no puc fer cap altra cosa que apartar-me discretament. Entro a la llibreria Laie per relaxar-me i miro a través de l’aparador a veure on és Marilynne Robinson: és a fora, rere el vidre. Li han mostrat que els seus llibres estan exposats i somriu. A mi ja fa estona que se m’ha acabat el somriure.

Són només cinc minuts els que he d’intervenir en el debat, però són cinc minuts previs a escoltar una premi Pulitzer.

Anant cap a la xerrada, una nena de 7 anys confon Robinson amb Monroe, i penso que potser començaré per aquí la meua intervenció: amb una broma. Tinc tres o quatre pàgines d’apunts sobre el que vull dir: el concepte de justícia que inclou la literatura, el despertament de l’empatia quan et converteixes en lectora, alguns comentaris sobre com la Lila es torna una persona insaciable de coneixement tant bon punt hi comença a furgar. La conferència

va precisament de tot això: com la imaginació ajuda a construir societats més democràtiques. Jo, per poder aixecar la mirada dels papers, començaré amb una broma –però no n’hi ha prou.

Quan dono pas a Marylinne Robinson perquè pugui parlar i perquè em pugui retirar al segon pla de la trobada –el nivell de l’oient, de l’aprenent–, m’adono que no he dit el que volia dir. Com sempre que he de parlar en públic, em deixo la majoria de les coses per tímidesa. Maria Zambrano deia que el que no es pot dir és el que s’ha d’escriure. El que no vaig dir en la pre-

sentació és el que he d’explicar, doncs, ara.

Hauria volgut dir, amb més contundència i millor, que aquells que en la societat queden al marge tenen el paper protagonista en les seves històries. Els marginals del món, aquells en els quals ningú es fixa, tenen el dret a parlar i a expressar-se en els seus textos. Parlen per demostrar-nos que el més democràtic és el talent, que es reparteix sense discriminar. I també li hauria volgut donar les gràcies per la vida, la tendresa i la lucidesa de la Lila, però només vaig poder deixar-li el bolígraf perquè firmés llibres.